

Göteborgs universitet
Box 100
405 30 Göteborg

Datum 2009-03-27
Dnr 32-2008-0696

Göteborgs universitets årsredovisning 2008

Riksrevisionen har granskat Göteborgs universitets årsredovisning, daterad 2009-02-18. Syftet har varit att bedöma om redovisningen och underliggande redovisning är tillförlitlig och räkenskaperna rättvisande samt om ledningens förvaltning följer tillämpliga föreskrifter och särskilda beslut.

Riksrevisionen vill efter granskningen av årsredovisningen och avlämnandet av revisionsberättelse fästa styrelsens uppmärksamhet på nedanstående.

Sammanfattning

Riksrevisionen har för verksamhetsåret 2008 granskat olika former för samverkan vid universitetet. Liknande granskning har genomförts vid flera universitet och högskolor. Vid Göteborgs universitet har granskningen avsett samverkan genom centrumbildningar, universitetets engagemang i externa organisationer och universitetets relation med holdingbolaget. Syftet med granskningen har varit att bedöma om ledningens interna styrning och kontroll är betryggande, om universitetet efterlever de bestämmelser som är relevanta för denna verksamhet samt om redovisningen ger en rättvisande bild av intäkter och kostnader för verksamheten.

Resultatet av granskningen har redovisats muntligt för rektor, förvaltningschef och ekonomichef i december 2008 samt för styrelsen i februari 2009. I denna rapport redovisas skriftligen iakttagelser och rekommendationer rörande universitetets relation med holdingbolaget och engagemang i privaträttsliga organisationer.

Riksrevisionen rekommenderar sammanfattningsvis universitetet att:

- ✓ utveckla ägardirektiven så att ägarstyrningen av holdingbolaget blir tydligare.
- ✓ formalisera grunden för de ekonomiska transaktionerna med holdingbolaget, bl.a. genom att upprätta avtal och efterfråga specificerade fakturor avseende de tjänster som köps från bolaget.
- ✓ fortsätta sina åtgärder för att säkerställa att universitetet tillämpar lagen om offentlig upphandling på ett korrekt sätt.
- ✓ fullfölja det påbörjade arbetet med att hemställa om regeringens medgivande för engagemang i privaträttsliga organisationer och ta fram riktlinjer för denna typ av engagemang.
- ✓ vid behov uppmärksamma regeringen på behov av att uppdatera styrningen avseende holdingbolagens bolagsordning och engagemang i privaträttsliga organisationer.

Universitetets relation med holdingbolaget

Granskningen av universitetets relation med holdingbolaget har genomförts från utgångspunkten att relationen ska vara affärsmässig och att verksamheterna i universitetet respektive holdingbolaget inte ska blandas samman. Att det är fråga om en relation mellan två olika organisationsformer där en är offentlighetsstyrd medan den andra är privaträttslig gör att det är viktigt att det finns tydliga gränser mellan organisationernas verksamhet och ekonomi.

Ägarstyrning

Enligt regeringens direktiv¹ från 2002 ska holdingbolagen

”förvärva förvalta och sälja andelar och aktier i projekt och tjänstebolag”.

Enligt direktiven ska eventuella projektbolag bedriva ”forsknings- och utvecklingsarbete med ett klarlagt kommersiellt värde” och arbetet ska ha en ”förutsebar kommersiell tillämpning”. Företrädare för universitetet har i diskussioner i samband med granskningen framfört synpunkter på att det finns behov av att uppdatera regeringens direktiv på området då dessa inte är anpassade efter den nu aktuella situationen när det gäller innovationsarbetet.

Riksrevisionen *rekommenderar* att universitetet uppmärksammar regeringen på detta om universitetet anser att sådana behov föreligger.

Av bolagsordningen för GU Holding AB (GUH) framgår att bolaget ska ”äga, försälja och förvalta aktier och andelar”. Det framgår också att ”Projekt- och tjänstebolag får inte...bedriva sådan forskning, därmed sammanhängande undervisning eller i övrigt sådan verksamhet som från tid till annan utgör grundläggande verksamhet vid Göteborgs universitet”

De ägardirektiv som universitetet, i egenskap av företrädare för ägaren, ställer upp förtydligar bolagsordningen och regeringens direktiv.

Granskningen har visat att det finns behov av att utveckla dessa.

Riksrevisionen *rekommenderar* följande när det gäller ägardirektiven:

- ✓ Ägardirektiven bör fastställas årligen på universitetets styrelsemöte närmast före GUH:s årsstämma. Syftet är att hålla direktiven aktuella. Direktiven ska också överlämnas formellt årligen på årsstämman för att vara bindande.
- ✓ Ägardirektiven bör innehålla krav på vad som ska återrapporteras i bolagets årsredovisning. Här kan t. ex. måluppfyllelse i bolagets olika delar tas upp.
- ✓ Av ägardirektiven bör framgå att regeringens riktlinjer för anställningsvillkor för ledande befattningshavare beslutade 3 juli 2008 och extern rapportering beslutade 2007 ska gälla i tillämpliga delar.

---

¹ U2002/4579/UH

- ✓ Ägardirektiven bör utvecklas för att tydligare markera en gräns mellan universitetet och holdingbolaget. Av nuvarande direktiv framgår att GUH inte får bedriva verksamhet som från tid till annan utgör grundläggande verksamhet vid Göteborgs universitet. Direktiven kan bli tydligare genom att behandla vilka typer av uppdrag som bolaget kan åta sig respektive inte åta sig från universitetet med hänsyn till bolagsordningen och regeringens direktiv från 2002. Riksrevisionen noterar att frågan diskuterades på styrelsens möten nr 5 och 6 2008.

Ekonomiska transaktioner

Granskningen har också omfattat ekonomiska transaktioner mellan universitetet och holdingbolaget. Granskningen visar att det finns behov av att renodla relationen så att den blir mer affärsmässig. De ekonomiska transaktioner som har granskats utgör överföring av medel från universitetet till bolaget, dvs. från en offentlig verksamhet till en sluten.

Under 2008 har GUH debiterat universitetet för 11 olika aktiviteter enligt dokumentet "Beskrivning av GU Holdings uppdrag från Göteborgs universitet under verksamhetsåret 2008". Enligt beskrivningen uppskattas beloppet för aktiviteterna till 2 – 2,5 miljoner och synes inte fastställt. Avtal saknas mellan GU och GUH. T o m augusti 2008 hade GUH fakturerat två belopp på 750 tkr respektive 1 250 tkr. De fakturerade klumpbeloppen kan inte kopplas till de 11 enskilda aktiviteterna som i sig avser olika områden. GU har därför begränsade möjligheter att bedöma om prestationer utförts för debiterad ersättning.

Riksrevisionen *rekommenderar* universitetet att formalisera grunden för de ekonomiska transaktionerna med GUH, bl.a. genom att upprätta avtal och efterfråga specificerade fakturor avseende de tjänster som köps från bolaget. På så sätt förbättras förutsättningarna för en affärsmässig relation mellan organisationerna.

I samband med revisionen har universitetets tillämpning av lagen (2007:1091) om offentlig upphandling vid köp från GUH mot bakgrund av nya rättsfall i regeringsrätten under 2008² diskuterats. I ett brev till universitetet, 2009-03-27 dnr 32-2008-0696, utvecklas frågan ytterligare. Riksrevisionen har noterat att universitetet redan har vidtagit åtgärder och arbetar med ta fram kravspecifikation för att kunna genomföra upphandling under 2009.

Riksrevisionen *rekommenderar* GU att fortsätta sina åtgärder för att säkerställa att universitetet tillämpar lagen om offentlig upphandling på ett korrekt sätt.

Samverkan genom deltagande i externa organisationer

Som ett resultat av granskningen av samverkan genom centrubildningar och engagemang i privaträttsliga organisationer under hösten 2008

---

² De s.k. SYSAV-domarna, RÅ 2008 ref 26

rekommenderade Riksrevisionen universitetet att komplettera befintlig handlägningsordning för centrumbildningar vid Göteborgs universitet³ med riktlinjer rörande ledningens uppföljning av inrättade centrumbildningar samt riktlinjer avseende finansiering och redovisning av verksamheten i centrumbildningarna. Riksrevisionen lämnade också en rekommendation om att utveckla riktlinjer för universitetets engagemang i externa organisationer. Enligt uppgift har sådana riktlinjer utarbetats men ännu inte förankrats och beslutats av universitetets ledning.

I samband med Riksrevisionens granskning av universitetets årsredovisning har Riksrevisionen noterat att det förekommer ekonomiska transaktioner mellan universitetet och privaträttsliga organisationer. I två av fallen har Riksrevisionen noterat att företrädare för universitetet ingår i styrelsen, i det ena fallet rektor. Bakgrunden till engagemangen är universitetets uppgift att samverka med det omgivande samhället.

Regeringen beslutade 1996-02-29⁴ att myndigheter inte utan regeringens tillstånd får inneha engagemang i privaträttsliga associationer. Med engagemang avses enligt en promemoria som bifogas beslutet att vara ägare, att tillskjuta resurser i någon form och stadgeenlig styrelsrepresentation. Göteborgs universitet saknar sådana tillstånd från regeringen men universitetet har uppgivit att ett underlag tagits fram i syfte att hemställa om regeringens medgivande för sådana engagemang som avses i regeringens beslut.

Det faktum att det har förekommit ekonomiska transaktioner mellan universitetet och organisationer i vilka företrädare för universitetet är representerade i styrelsen ger också upphov till frågor om eventuellt jäv. Enligt 11 § punkt 5 i förvaltningslagen (1986:223) är den som handlägger ett ärende jävig ”om det i övrigt finns någon särskild omständighet som är ägnad att rubba förtroendet till hans opartiskhet i ärendet”. Även om det är olika personer som företräder universitetet i de aktuella organisationerna respektive som har godkänt utbetalning av medel kan förtroendet rubbas.

De ekonomiska transaktionerna har redovisats som lämnade bidrag. Universitetet saknar befogenhet från regeringen att lämna bidrag men som framgår ovan avser universitetet att hemställa om sådan befogenhet. De dokument som ligger till grund för betalningarna som Riksrevisionen tagit del av ger dock inte en entydig bild av de ekonomiska transaktionerna. Oavsett vilken typ av transaktion som är aktuell vill Riksrevisionen uppmärksamma den risk för jäv som föreligger när universitetet köper tjänster eller ger annan ekonomisk kompensation till organisationer där företrädare för universitetet är representerade i styrelsen. Det kan påverka förtroendet för universitetet och staten på ett negativt sätt.

Riksrevisionen bedömer att det inte är tillfredsställande att tillstånd från regeringen saknas för universitetets engagemang i de två organisationer som uppmärksammats i granskningen. Riksrevisionen *rekommenderar* att

---

³ 2008-09-03, Dnr A 3 1623/08

⁴ U93/498/UH; U94/867, 882, 3096, 3117, 3517, 3738/UH; U95/42, 294, 332, 1026, 1027, 1247, 3784/UH U96/53/UH

universitetet fullföljer sina planer på att hemställa om regeringens medgivande för den typ av engagemang som avses i regeringsbeslutet.

I kontakt med företrädare för universitetet har framkommit att regeringsbeslutet från 1996 bedöms som inaktuellt mot bakgrund av riksdagens och regeringens styrning avseende samverkansuppgiften. Riksrevisionen *rekommenderar* universitetet att framföra detta till regeringen.

Riksrevisionen *rekommenderar* också universitetet att fullfölja arbetet med att upprätta riktlinjer för universitetets engagemang i privaträttsliga organisationer. Riktlinjerna bör bl.a. omfatta vilken typ av organisationer som är aktuella, vilka befogenheter universitetets företrädare har då de representerar universitetet och i vilka fall det krävs medgivande från regeringen.

Ansvarig revisor Lars Nordstrand har beslutat i detta ärende. Uppdragsledare Veronica Hedlund Lundgren har varit föredragande.

Lars Nordstrand

Veronica Hedlund Lundgren

Kopia för kännedom:

Regeringen